БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үнелеп эдилеттинген

1953 НОЯБРЬ 26 ЧЕТВЕРГ № 230 (2915)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Көдээ ажыл-агый билиглерин пропагандалап турар (1 арын).

УЛУГ-ХЕМ РАЙОНДА (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: Х. Кюрю.— Районнуң партия конференциязының шиитпирин күүседип турарывыс (2 арын).

Ниитиниң малының өзүлдези, оон ажаалга хайгааралы дээш демиселди күштелдирер (2 арын).

Ф. Кузьмин.—Ажылчы чон ортузунга идеология ажылының дугайында (2 арын).

Х. Тембирель.— Чедиишкиннерни быжыглавышаан, четпестерни дарый чайладыр (3 арын).

М. Шогжал. — Хереглекчилерниң негелдезин чөптүү-биле хандырар (3 арын).

М. Калинин.—Улус ажыл-агыйының хөгжүлдезинге—ажылчы чоннуң шыгжавырлары (3 арын).

«Храбрый» деп совет суднонуң капитаны Е. И. Заишниковтуң дыннадыы (4 арын).

Япон профэвилел төлээлериниң парлалга конференциязы (4 арын).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязы (4 арын).

Бүгү делегейге тайбыңны камгалаары болгаш быжыглаары дээш

Тайбыңны камгалаары болгаш быжыглаары дээш демисежип турар бүгү күштерниң саңлдарлыг болгаш калбак төлээлекчилиг органы болу бергенин бүгү ниити билип турар Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязы дүүн Венада ажытынган.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязы дараазында хүн айтырыгларын бадылаан:

1. Бүгүдеге таарымчалыг дугуржулгаларның аргазы-биле улустар аразының чөрүлдээлерин болгаш конфликтилерин шиитпирлеп таарыштырары-биле чорутунган турар ужурлуг хөделиишкиннер (корей болгаш герман айтырыгларны шиитпирлеп таарыштырары, водородтуг бомбаны болгаш массалыг узуткаашкынның чепсектериниң өске-даа бүгү хевирлерин хоругдаары, чепсегениишкиннерни кызырары болгаш оон-даа өске).

2. Тайбың камгалалының Бүгү-делегей ужуражыышкынын эрттирер дугайында санал.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң чугаалажыр айтырыгларын бүгү кижи төрелгетенниң угааннары ажылдап турар.

Тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруунуң айтырыглары тайбыңны камгалаарынга болгаш быжыглаарынга чедирер арга-биле бүрүн болгаш саадатпайн шиитпирлеп таарыштыртынган турарынга чаагай сеткилдиг бүгү кижилер сонуургалдыг. Ынчалза-даа делегейнин чаа дайынын белеткеп турар, тайбыңның дайзыннары ынчаар шиитпирлеп таарыштырар чорукка сонуургалдыг эвес.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу бо чылдың сентябрь-да-ла бодунуң резолюциязында тайбыңны үнелеп турар бүгү кижилерни серемчилелче кыйгырган. Улустар аразының маргылдаалыг айтырыгларын чазактар аразынга чугаалажыышкыннарның болгаш дугуржулгаларның аргазы-биле шиитпирлеп таарыштырар деп чазактардан улустарның негелдези болза, чаңгыс-даа кудуне ажылдакчызы чугаалажыышкыннарга ам ажыы-биле удурланып шыдавас хире бүгү-ниитинии болгаш сүртенчиг болу берген деп чүвени Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу айыткан. Ынчалза-даа, улустар аразының маргылдааларын тайбың аргабиле шиитпирлээринге удур чорутунган хемчегларны чажырып чаарынга «чугаалажыышкыннар» деп сөс эмин эрттир удаа-дараа хереглетинип турар деп ол резолюцияда чугулалап шыйган.

Бир эвес чугаалажыышкыннар болу берзе, ол чугаалажыышкыннар бууараашкынга таваржырын кордаан формалыг болгаш уткалыг чугаалажыышкыннарны империалистиг күштер дөгеп турар. Ол чорук улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынга эвес, а ону улам чидиглендиреринге болгаш дайын айыылын күштелдиреринге чедирип болур. Герман империализмни катап төрүтүндүреринге баш бурунгаар-ла чөпшээрежир, дугуржур дээр чижектиг негелде герман айтырыг талазы-биле дугуржулганы чедип алыр арга чок болдуруп турар деп тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу демдеглээн. Герман империализмниң катап төрүтүнери, агрессчи Сонгу-атлантика блогунуң системазынга Германияны кандыгдаа форма-биле киирери чүгле чаа дайынның айыылын күштелдиреринге чедирип болур деп чүве ак-сеткилдиг кижи бүрүзүнге билдингир. Мооң ужурунда делегейниң улустары, оон иштинде герман улус бодудаа герман айтырыгны ынчаар шиитпирлээринге чөпшээрежип шыдавас.

«Бүгү талазы-биле бүгүдеге таарымчалыг шиитпирлерге үндезилетинген чугаалажыышкыннарже аксеткилдиг чүткээн ылап шынчы чугаалажыышкыннарны улустар күзеп турар»— деп Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозу медеглээн.

АКШ-тың саңлдарлыг бөлүктеринге баштаткан делегейниң реаксылыг күштери тайбынга ынакшылдыг күрүнелер-биле дугуржулга чедип алырын күзевейн турар. Улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту эвээжедир дугайында айтырыгны чугаалажырынче кирерин безин күзевейн, делегейниң айтырыгларын шиитпирлеп таарыштырарынга Кыдат ышкаш улуг күрүнелерни киириштирерин шуут хүлээвейн, корей айтырыгны шиитпирлээринге нейтралдыг чурттарны киириштиреринден ойталавышаан, империалистиг күштер улустар аразының харылзааларын чидиглендирер политиканы чорудуп турар. Ол чорук улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырын ылап-ла күзеп турар бүгү кижилерни тайбыңның салымы дээш ханызы-биле дүүретпейн барып шыдавас.

Шылгарангай эртемден болгаш тайбың дээш могаг чок демиселчи Жолио-Кюри Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязын ажыдып тургаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының аргаларын тывар дугайында айтырыг талазы-биле мынча деп медеглээн:

— Тайбыңны деткиири болгаш камгалаары дээш эң улуг харыысалга онаажып турар беш күрүнелерниң төлээлекчилериниң чөвүлел хуралы улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чымчадырынче эң эки орук болбайн турар бе, ынчаш?

Беш улуг күрүнелерниң төлээлекчилери ужурашкаш, боттарының эрге-ажыктарының болгаш боттарының айыылзынып турар чоруктарының талазы-биле санал-оналдарын солчуп тургаш, база бүгү делегейде маргылдаалыг болуп турар айтырыгларны ниити байдал-биле чугаалажып тургаш, чигзиниглерни тарадыр арыглап, дүшкүүрлүг чорукту чиигетсиннер.

Водородтуг, атомнуг болгаш массалыг узуткаашкынның өске-даа бүгү чепсектерин хоругдаарының, ол ышкаш боо-чепсекти болгаш чепсектиг күштерни улуу-биле кызырарының онза чугулазын шыйып айтырда, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели чүс-чүс миллион кижилерниң годаргайы-биле чаңгыс-аай илереткен күзел-чүткүлүнге даянып турар. Тайбың чонга, тайбың хоорайларга болгаш суурларга айыыл таварыштырар массалыг узуткаашкынның чепсээниң амгы үедеги янзы-бүрү хевирлери, АКШ-тың агрессчи бөлүктериниң, албадап дужаар чоруунга чагырткан чурттарда экономиканы, культураны болгаш эртемни улам улуу-биле кудулап дүжүүшкүнге чедирип, чоннуң эктинге күш четинмес чүк болуп турар шериг чарыгдалдары болза, бүгү кижи төрелгетенниң эрге-ажыктарынга бо айтырыгны дүрген шиитпирлээрин шыңгыызы-биле негеп турар. Тайбыңның дайзыннары ол айтырыгны шиитпирлээрин бар-ла шаа-биле шаптыктап турарлар. Оон чаа хереченлели болза, америк дипломатия бо айтырыг талазы-биле тайбыңны болгаш улустарның айыыл чок чоруун быжыглаарынга черле таарышпас шиитпирлерни КНО-нуң Кол Ассамблеязынга үндүртүүрүн оралдажып турары болур.

АКШ-тың агрессчи күштери өскениң девискээрлеринде чаа шериг базаларының тудуушкунун үргүлчүлеп, Испания болгаш Греция ышкаш күрүнелер-биле оларның девискээрлерин агрессчи сорулгаларга ажыглаар дугайында керээлерни чарып, боо-чепсекти эндере бүдүрерин боттандырып, чаа агрессчи блоктарны тургузуп, бүгү делегейниң хереченге күчүлелдиң политиказын мактап турарын тайбынга ынакшылдыг кижилер база-ла көрбейн барып шыдавас. Мооң ужурунда Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң серемчилелче кыйгырыын миллион-миллион кижилер тайбың дээш, агрессчилериниң кем-буруулуг бодалдарынга удур демиселди күштелдиреринин кыйгырыы кылдыр хүлээп ап турар. Бүгү делегей айтырыгларын тайбыңны быжыглаарының эрге-ажыктары-биле шиитпирлеп таарыштырары дээш кампанияны улам калбартыры тайбың камгалалының бүгү делегей шимчээшкининиң чугула болгаш сонгаарладып болбас сорулгазы болуп турар.

Бүгү делегей харылзааларында күчүлелдиң политиказын соксадыры болгаш улустар аразының маргылдаалыг айтырыгларын сонуургалдыг күрүнелерниң аразынга дугуржулгаларның аргазы-биле шиитпирлеп таарыштырарын хандырар негелдени бүгү чер-бөмбүрзээниң калбак хөй-ниитизиниң бөлүктери эн-не янзы-бүрү формалар-биле илередип турар. Эн-не янзы-бүрү үзелдерлиг болза-даа, тайбыңны камгалаарының болгаш быжыглаарының айтырыгларын шиитпирлээрин ханызы-биле сонуургап турар кижилерниң аразында кады ажылдажылга калбарып турар болгаш быжыгып турар.

Тайбың талалакчыларының хүрээлени өзүп турар болгаш ам-даа өзер. Оон үндезини болза, чаагай сеткилдиг кижилерниң сагыш-сеткил катыштырыышкыны болгаш улустарның тайбың дээш күчүлүг шимчээшкини болур.

Тайбыңны камгалаарынга болгаш быжыглаарынга хан-дамырындан сонуургалдыг совет кижилер тайбыңны камгалаарынче болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынче угланган Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң ажыл-чорудулгазын изии-биле деткип турар. Тайбың камгалалының Совет комитединиң бо чылдың августа болган пленуму Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Будапешт сессиязының шиитпирлерин бүрүнү-биле чүүлдүг деп санаан болгаш бүгү делегей айтырыгларын тайбыңны быжыглаарының эрге-ажыктарынга сонуургалдыг күрүнелерниң аразынга дугуржулгалар кылып тургаш шиитпирлеп таарыштырарынга идепкейлиг дузалажырынче бүгү совет улусту кыйгырган. Тайбың камгалалының республика болгаш область комитеттериниң пленумнары, фабрикаларга болгаш заводтарга, колхозтарга болгаш совхозтарга, албан черлеринге болгаш өөредилге черлеринге ажылчы чоннарның хөй санныг хуралдары Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң болгаш Тайбың камгалалының Совет комитединиң шиитпирлерин чугаалашкаш, тайбың дээш база улустар аразының айыыл чок чоруу дээш демиселге бүгү совет кижилериниң шуут чаңгыс эптиин база катап көргүскен. Бүгү-делегейниң кандыгдаа маргылдаалыг айтырыы сонуургалдыг чурттарның бот-боттарының дугуржуушкунунуң аргазы-биле шиитпирлетинип болур деп быжыг бүзүрелге үндезилетинген совет чазактың даштыкы политиказын совет кижилер изии-биле чүүлдүг деп көрүп турар болгаш идепкейлии-биле деткип турар.

Совет Эвилелиниң тайбың тургузуушкунунуң, чоннуң материалдыг болгаш культурлуг деннелиниң күчүлүг кедүрлүүшкүнүнүң канчаардаа аажок улуг планнары болза, бистиң күрүнениң тайбың чүткүлүнүң эң эки көргүзүү болуп турар. Бистиң улуг улузувус тайбың камгалакчыларының мурнуку одуругларынга туруп келген болгаш кажан-даа турар. Совет хөй-ниити Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязының чоруп турарын улуг сонуургал-биле көрүп турар.

(«Правданың» ноябрь 24-теги мурнуку үүлү).

Латви ССР. Риганың эьт - консервы комбинады эьт болгаш колбаса кылыгларының бүдүрүлгезин улгатырып турар.

Чурукта: белен продукцияның складында. Колбаса цехиниң эмчизи И. В. Прозоровская (солагай талазында) биле кол технолог Ф. А. Раковская колбаса кылыгларын садыг организацияларынче чорударының мурнунда көрүп турары.

Чуруу **Е. Ясеновтуу.** СЭТА-ның пресслишези.

Көдээ ажыл-агый билиглерин пропагандалап турар

ЕРЕВАН. Армян ССР-ниң политиктиг болгаш эртем билиглери нептередириниң талазы-биле Ниитилелли көдээ ажыл-агый пропагандазын калбартып турар. Колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде көдээ ажыл-агыйның 100 ажыг эртемден тускай эртемниглери болгаш мурнакчылары лекциялар кылып турар. Сөөлгү үш айның дургузунда олар шөлдерниң ажыл-ишчилеринге 500 ажыг мындыг темаларлыг лекцияларны: «СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң Доктаалдары болгаш көдээ ажыл-агыйның сорулгалары», «Мичуринчы мурнакчы агробиология», «Мал чеминиң быжыг сууру—мал ажылының продуктулуун бедидериниң үндезини», «Картофельди болгаш ногааларны олуртурунуң дөрбелчин-уяланчак методу» болгаш өске-даа лекцияларны номчааннар.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунга алдар болдурган эртем сессиязын Алавердский, Апаранский болгаш өске-даа районнарга Ниитилел чоруткан. Ол сессияларга көдээ ажыл-агыйның эртемденнери болгаш тускай эртемниглери илеткелдер кылгылааниар.

(СЭТА).

Колхозтарга шеф

СПАССК. **(Приморск край).** Ноябрь 20-де Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинге чаа электри станциязы ажыглалга кирген. Колхозчуларның бажыңнарында электри чырыы кыпкан, фермаларда, төп шаңда электри моторлары ажылдап эгелээн. Электри станциязын Сантахезтиң рис совхозунуң болгаш Спасскының шефке ап турары организацияларының дузаламчызы-биле ажыглалга киирген.

Хоорайның бүдүрүлгелериниң хөй нуруузунда районнуң колхозтарының электрижидилгезинге, радиожудулгазынга, тудуушкунунга дузалаар чорук чанчыл апарган. Шефтеп турар коллективтер—«Приморсклес» трестиниң төп септелге мастерскаязы, Сталин аттыг цемент заводу болгаш Евгеньевскиниң демир орук белдири боттарының күштерибиле бүгү ажылдары механизастатынган тараа арыглаар агрегаттарны колхозтарда тургускулааннар. Бо агрегаттар дыка хөй он-он кижилерни ол ажылдардан хостаан.

(СЭТА).

ЧЕР БОЛГАНДАН

Каа-Хем районда «Большевик» колхозтуң саанчызы эш В. Хлебникова бодунда быжыглатынган 12 инектеринден сезон үезинде саап алыр сүт планын ажыр күүсеткен азы колхозунга 12 муң литр сүттү киирген. Фермазында ажаап турары оон 12 бызаалары семис, эки доругуп турар.

* * *

Тожу районнуң Тоора-Хем суурунда район библиотеказының иштики дерилгези багай эвес, номчукчуларга таарымчалыг байдал тургустунган. Оон ном фондузу 15 муң томнар ажып турган, чоокта чаа үс ажыг янзы-бүрү номнар база неметинген. Номчукчуларның саны өскен, оларның конференциязын үргүлчү оранизастап турар.

* * *

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозтуң чылгычылары бо чылын төрүүр 100 бе бүрүзүнден 80 кулуннарны алырын хүлээнген, а херек кырында 134 белерниң кулуннарын бүрүн доруктуруп алган. Малдың эки уксаалыы дээш демиселдиң түннелинде колхозтуң бо чылын төрүтүнген бүгү кулуннарының 90 хуузу дон болгаш буденныйжы уксааның хайнактары болган.

* * *

Таңды районнуң Ленин аттыг колхозунда чеди чыл школазының башкызы Тамара Белова аныяк мичуринчилерниң бөлгүмүн организастаан. Оон киржилгези-биле школада дириг булуң организастатынган, школа шөлүнде чимистиг сад база олуртунган. Бөлгүмде Шура, Багай, Люба, Көк ышкаш идепкейлиг, өөредилгези эки уруглар хөй.

* * *

Туран МТС-тиң машина паркызы чыл бүрү улам калбарып, чүгле 1946 чылдан бээр безин алды катап өскен. МТС сөөлгү үеде элээн хөй чаа техникаларны алган. Тракторлар болгаш боду-чоруур комбайннардан ангыда картофель казарының, тараа арыглаарының «ОС—1» база «ОС—3», «Кузбасс» деп көжүп чоруп, тараа кургадыр машина болгаш көдээ ажыл-агыйның оондаа өске машиналары-биле МТС чепсегленген.

* * *

Улуг-Хем районда Маленков аттыг колхоз 1952 чылда 8 хаван оолдары садып алган, оларны ажаап өстүрерин колхозчу Т. Серепке хүлээткен. Ажылдың чугула болгаш харыысалгалыг ол участогун башкарарынга мергежилди эш Сереп кыска үеде шингээдип апкан. Оон хаваннары бо чылын 52 чедир өскен. Эш Серептиң ак-сеткилдиг күш-ажылын колхоз баштаар чери чаңгыс эвес удаа демдеглээн, бо чылын күш-хүннүң немелде төлевиринге 2 өшкү, 1 хаван оглун ол алган.

* * *

Молотов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң төвү Чаа-Хөл районда көрүштүг суурларның бирээзи. Монгуш Байыска удурткан тудуг бригадазы чүгле бо чылын безин чурттарының 25 бажыңнарын доозуп дужааган. Чаа чунар бажың, хлеб быжырар чер база кылдынып турар, дээрбениң тудуу удавас эгелээр, оон ыяш материалдары белен.

* * *

Тес-Хем районда Калинин аттыг колхозтуң хойжузу П. Коданмай ол ажылында ам 4 чылын улаштыр эки ажылдап келген. Оон хою чыл бүрү менди, семис өзүп турар. Бо чылын төрээн 310 хойдан ол 331 хураганнарны доруктуруп алган. Кыштагларда кажаалар шупту хынамчалыг септетинген, оон хою кышкы турлагларында.

УЛУГ - ХЕМ РАЙОНДА

Колхозтуң малы кыштаглаан

Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артели кыштаг септелгезин шынарлыг лооскаш, ниитилештирген шээр малын 11 коъданга үзүп кыштаглаткан. Колхозтуң мурнакчы малчыннары эштер: Чүлдүм-оол 300 хойну Хараганныг-Дагже, Соскал 250 ажыг дөтпе хураганны Кылбыштыг-Дагже, Доспаңчык 300 өшкүнү Кулузун кыштагларынче база оон-даа өскелер ниитилештирген шээр малды план ёзугаар организастыг кышталадып үндүрген. Дуржулгалыг инекчи эш Энче Маалып 200 ажыг молдургаларны Улуг-Алаакта, Нара-Мандык 250 инектерни Барыкта база чылгычы эш Кендин-оол 270 ажыг чылгыны Буурада кыштагладып турарлар.

Онаашкан хүлээлгезин күүседип турар

Калинин аттыг колхозта почта дажыкчызы эш Хирлигбей онаашкан хүлээлгезин эки күүседип турар.

Эш Хирлигбей колхозчуларның чагыдылгазын өй-шаанда, чидириг чокка ыяавыла туда чедирип бээринче улуг кичээнгейни салып турар. Ол оон хүлээлгезинге ийи чыл ажылдап келген.

Сөөлгү үеде эш Хирлигбей солун, сеткүүлдү чүгле ээлеринге чедирери-биле кызыгаарлатынмайн, харын ону чон орутузунга тайылбырлап нептередириниң идепкейлиг агитатору апарган.

Чон оон кызымак ажылын үнелеп, ону үргүлчү мактап турар.

„Партияның XIX съездизи“ колхозта

Көдээ ажыл-агый артелиниң хову бригадазы 28 тонна сула болгаш 60 тонна кызылтас үрезинин бүрүн арыглап белеткээн. Колхоз бо чылын 400 каракуль хураганнарны алган. Колхозтуң аныяк чылгычызы эш Седип-оол 55 беден 55 кулунну менди доруктуруп алган.

Келир чылдың дүжүдүнге

Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхоз келир чылдың дүжүдүнге хереглээр тараа культураларының үрезинин белеткээриниң планын 122,4 хуу күүсеткен. Тодаргайлаарга: кызылтасты 1140 центнерни, суланы 282 центнерни, арбайны 248 центнерни, чингетарааны 30 центнерни уруп алган, а картофель үрезини 60 центнер бар.

* * *

«Сталинчы орук» колхозтуң тараажылары часкы хову ажылынга белеткели база-ла багай эвес. Олар тараа культураларынга 1621 центнер үрезинни белеткеп алган азы планын 103,7 хуу күүсеткен, ам оон үнүштүг шынарын бедидер хемчегларни ап турар. Картофель үрезинин 150 центнерни база белеткеп алган.

Колхозчулар культурлуг чурттагда

Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхозтуң баштаар чери тудут бригадазында 100 ажыг колхозчуларны, 32 аъттарны болгаш 10 тергелерни быжыглап тургускан. Бригада 20 чурттага бажыңнары тудар чыл планын 3 ай бурунгаар 23 кылдыр күүсеткен. Ниити тудуглардан мал эмнелгезиниң улуг бажыңын кылып дужааган, колхозтуң электри станциязының бажыңын доозар чедип турар.

Дуржулгалыг малчыннар

Таңды районнуң колхозчу малчыннары бо чылын мал өстүрериниң талазы-биле улуг чедиишкиннерлиг болган. Ылаңгыя «Революцияның чалбыыжы» колхозта мыйыстыг бода малдың кадарчылары И. Тагба, Л. Тагба адашкылар эртемни, мурнакчы дуржулганы боттарының ажылынга чөп ажыглап тургаш, ажаап турар шарларының баш бүрүзүнге хонукта 990 грам чедир ортумак деңзини немей семиртириниң аргазын чедип алган. Оларга база өске-даа малчыннарга колхозтуң зоотехниги эш А. Аристова практиктиг дузаны чедирип турар.

Неваның эригинде чаа хоорай

КИРОВСК. **(Ленинград области).** С. М. Киров аттыг электри станциязының энергетиктериниң чурттап турары Невада чаа хоорайда кежээнин-не мун-муң электри оттары чырып турар.

1930 чылда маңаа мунгаш арыг турган. Удаваанда оон ыяштарын кезип, электри станциязының болгаш чаа хоорайның тудуушкунун эгелээн. Дайын сөөлүндегі чылдарда маңаа 68 муң дөрбелчин метр чурттага шөлүн туткан. Бүдүн-бүдүн кудумчулар тыптып үнген. 250 энергетиктер күрүнеин дузаламчызы-биле хууда бажыңнарны тутканнар.

Энергетиктериниң сууру өзүп, чаагайжыдыр тутунуп турар. РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыын ёзугаар ол суурну Кировск хоорай кылдыр эде адаан.

(СЭТА).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Районнуң партия конференциязының шиитпирин күүседип турарывыс

Сүт-Хөл районнуң VIII партия конференциязы районнуң партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый организацияларының талазындан көдээ ажыл-агыйны удуртурунуң херээнге турган шынгыы четпестерни илереткен. Колхозтарның ниитилештирген малының өзүлдези, ооң продуктулуг чоруу чавыс деннелдиг, дүжүт өстүрүлгези чогуур негелдеге дүүшпес турган. Ол ышкаш улус чырыдыышкынының, кадык камгалалының болгаш садыг, сан-хөө органнарының талазы-биле улуг четпестер база илеретинген. Конференция районнуң партия организацияларындан партийжи-политиктиг болгаш партийжи-организастыг ажылды экижидерин негээн.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын ханызы-биле өөренмишаан, ону амыдыралга боттандырар дугайында тодаргай сорулгаларны районнуң партия организацияларының мурнунга конференция салган.

Бо чылдың октябрь айда колхозтарның мал ажылдакчыларының хуралдарын партия райкомунуң киржилгези-биле колхозтарга эртиргилээн. Анаа ниитиниң малынга чылыг, чырык кажааларны кылыр, малдың баш санын өстүрер болгаш продуктулуун бедидер, сиген болгаш өске-даа чемнерни четчир санныг кылдыр белеткээр дугайында тодаргай чугаалажып, шиитпирлерни хүлээп алгылаан. Районнуң мурнакчы малчылары Доржу, Даваа, Дапкай, Дивестээн, Серен оларның дуржулгаларын бүгү малчылар ортузунга нептередирин шиитпирлээн.

Ооң түннелинде колхозтарның 3985 санныг малы 23 чаа кажааларбиле хандыртынган ол шыкаш эрги кажааларны база септеп белеткээн. Малчыннарның материалдыг болгаш культуралыг негелделерин хандырар хемчеглерни чоруткан. Кадарчыларның чурттаар бажыңнарын, өглерин септеп берген. «Большевик» колхоз малчыларны кышкы кидис идиктер-биле хандырган, 3 чагыларны үндүрүп берген.

Районнуң колхозтары 1954 чылдың дужудунге хереглээр үрезин уруушкунунуң планын күүседеткен. Районнуң көдээ ажыл-агыйын улам хөгжүдеринге машина-трактор станциязы шиитпирлиг рольду ойнаар. Ынчангаш МТС-ти тускай эртемниглер, механизатор кадрлар-биле долдурар хемчеглерни алган. Партияның кыйгырыынга үндезилээш 75 трактористер, 6 комбайнёрлар МТС-терже колхозтардан шуут шилчээн. МТС-те партия райкомунуң бөлүүн тургускан. Ында партия эге организациязын партбюролуг кылдыр улгатырып, эде организастаан.

Колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарынга билиглиг кадрлар эргежок чугулазын барымдалааш, Кызылдың болгаш Туранның көдээ ажыл-агый школаларынче райондан 11 кижини өөредип чоруткан. Дээди эртемниг агрономнар болгаш зоотехниктер колхозтарда баргылаан.

Колхозтарда партия эге организацияларының секретарьларының семинарларын эртирген бис. Улгатыр катыштырган көдээ ажыл-агый артельдеринде партия ажылын экижидер чорукту райком бодунуң кичээнгейиниң төвүнге тургускан. Ында эге организациялар секретарьларында шыырак эштер ажылдап турар. Райкомнуң инструкторларын болгаш пропагандистерни эге организацияларга хуваап быжыглаан.

Ажылчы чоннар ортузунга партияның политиктиг ажылын күштелдирер талазы-биле элээн хемчеглер алдынган. Бо чылын районда 26 политбөлүмнер болгаш школалар ажылдап турар. Ында 412 кижи хаара туттунган. Ооң иштинде 130 коммунистер бар. Улуг улустун ниити билиг бедидер бижик бөлүмнерин районнуң школаларының чанында организастаан. Ында 562 кижи өөренип турар.

Партия чырыдыышкынының политбөлүмнериниң болгаш политшколаларының пропагандистериниң семинары болуп эрткен. Лекция пропагандазы элээн калбарган. Партия эге организацияларында агитколлективтер тургустунган болгаш агитаторларның чөвүлел хуралдары чер-черге эрткилээн.

Ындыг болза-даа, районнуң ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң талазы-биле чедир кылдынмаан, чаартынмаан үүлдер бисте ам-даа барын миннир херек. Колхозтарда келир тарылга чылының ногаа болгаш картофель үрезиннери четче урдунмаан. Калинин, Сталин аттыг колхозтарда (даргалары эштер Плотников, Метке) мал кыштагладыышкыны четпес организастатынган. Районнуң улус өөредилгезинин, кадык камгалалының болгаш өске-даа ажылдарның талазы-биле хожудаашкыннар бар.

Районнуң партия конференциязының шиитпирин күүседиринде четпестерни чоокку үеде узуткаар хемчеглерни моон сонгаар күштелдирери СЭКП райкомундан, партия эге организацияларындан болгаш өскедаа организациялардан негетинип турар. Ону чедип алыры—бистиң хүлээлгевис.

Х. КЮРЮ,
СЭКП Сүт-Хөл райкомунуң секретары.

Ниитиниң малының өзүлдези, ооң ажаалга хайгааралы дээш демиселди күштелдирер

Чаа-Хөл районда мал кыштагладыышкыны

Бистиң чуртувустуң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер дугайында СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырар дээш Чаа-Хөл районнуң колхозчулары бо чылдың мал кыштагладыышкынын организастаарын мурнунда чылдардан элээн экижиткен.

Районнуң колхозтары план ёзугаар бо чылын 25 мал кажааларын тудар тургаш, 23-түү тудуп, ажыглалда киирген, 2 кажааларның тудуун доозуп турар. Планнатынган кажаалар тудуун Сталин аттыг болгаш Ленин аттыг колхозтар бүрүн доозуп, мурнакчы болганнар.

Ам үеде районда 78 кезек черде 22658 хой, өшку база 23 кезек черде 2420 инек мал кыштагларда барган. Малдың чаа кажааларын тударынга болгаш эрги кажааларны септээринге кызымаккай ажылдап турган колхозчу тудугжулар хөй. Ооң чижээнге: Ленин аттыг колхозтун бызанчылары эштер Доржу-Лама, Сандак, Кушаа, Комбу, Дагба, Сталин аттыг колхозтун бызанчылары эштер Апал-оол, Ишкин, Будуй, «Тиилелге», Молотов аттыг колхозтарның тудугжулары эштер Солдук, Сарыг-Балчыма, Дөнгүрак, Чамаа, Дыртый-оол, Комбуй-оол, Чадамба олар кирерлер. Үстүнде ады үнген кижилер хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип, ажылдың эки шынарлыы дээш демисежип турарлар.

Малды кыштың соогундан менди ажырар дээш районнуң алдарлыг малчылары эштер Бюрбю, Сержип, Кулча, Кызыл-оол, Бюрбю-Доржу, Тамба олар кур оттуг, арыг агаарлыг ховуларже болгаш дагларже, терең сигенниг шынаалларже малын алгаш чорутканнар.

Колхозтарда партия эге организациялары кыштаглаан малчыннарга солун номчулгазы, беседалар кылып бээр сорулга-биле 78 агитаторларны томуйлап чоруткулаан. Ленин аттыг колхозта мал эмчизи эш Васильев, Сталин аттыг колхозта агитатор эш Шаравии олар малчыларга партияның Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын таныштырган.

Район ниитизи-биле мал кыштагладыышкынын организастыг чорудуп турар-даа болза, чамдык Молотов аттыг, «Победа» колхозтар өске колхозтарга бодааргa хожудап турар. Чижээ, Молотов аттыг колхоз бо чылын план ёзугаар тудар ужурлуг мал кажааларын күүсетпээн чорук ол колхозтуң баштаар чери болгаш партия эге организациязы бо чугула херекти тооп көрбээнин көргүзер.

Моон сонгаар малды кыштың соогуга доңурбас, менди кыш ажырар, малдың оолдаашкынынга ыяк белеткенир, мал чеминиң чарыгдаашкынын чөп-шын чорудар дээш ажылдаарын чедип алыр ужурлуг бис.

Т. БЕГЗИ.

Партияның шиитпири-биле

ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң шиитпири болза, бүгү совет кижилерни күш-ажылче сорук киирип турар.

19 харлыымда Танды районнуң «Элегес» совхозунга ажылдап киргеш, ажылчын эш-өөрүмнүң деткимчези-биле 1939 чылда үш ай хуусаалыг механизаторлар курзунга өөренгеш, «ХТЗ» деп маркылыг тракторну хүлээп ап, нарын техника-биле социалистиг көдээ ажыл-агыйны сайзырадырынга киржип, ол техниканы башкарар улуг аас-кежик менээ онаашкан. База ол техниканың нарын механизмнерин практика кырынга шингээдип алырынга мээң ажылчын эш-өөрүм Сорокин, Грудинин болгаш оон-даа өскелер сактып четпес улуг дузаны көргүскен. 1939 чылдан эгелээш, бо хүнге чедир 16 чыл дургузунда трактор талазы-биле шингээдип алган практиктиг дуржулгамны элээн хөй эш-өөрүмге дамчыдып берген мен.

Бо чылын партияның Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң төөгүлүг шиитпиринге холбаштыр 560 гектарның дужудун ажаап алыры-биле хүлээлге алгаш, 822 гектар кылдыр күүсетпишаан, 1 тонна 200 килограмм хире кывар чүүлдү камнап алыр аргалыг болган мен. Бо дээргe, мээң эш-өөрүмнүң үнелеп четпес улуг дузазы болур. Мээң ажылымны үнелеп көргеш, ССРЭ-ниң Совхозтар министерствозунуң хүндүлүг бижии-биле 6 удаа шаннап, элээн хөй үнелиг чүүлдерни менээ тывыскан.

Ол бедик үнелээшкинге харыы кылдыр социалистиг көдээ ажыл-агыйның күчүлүг техниказын башкарып билир, харын политика талазы-биле быжыг билиглиг кадр болур дээш, СЭКП-ниң төөгүзүнүң допчу курсун-даа, партияның XIX съездизиниң материалдарын-даа, ол ышкаш сентябрь пленумунуң шиитпирлерин-даа өөренип турар мен.

Х. БУЯН,
«ҮТКА 25 чыл ою» совхозта тракторист.

Малчыннарның чедишкиннери

Каа-Хем районнуң Тере-Хөл көдээ Совединиң девискээринде «Большевик» колхозтуң чамдык малчыннары ниитиниң мал ажылын хөгжүдер талазы-биле элээн чедишкиннерни чедип алган.

Колхозчу эш Серенмаа 1949 чылда колхозка кирген үезинден эгелээш мал ажылын хөгжүдери дээш кызымак ажылдап келген.

Бүгү белерни чылгычы эдержилгеге чогуур үезинде киирип турар, төрүүр үези чоокшулап келирге, белерни эки ажаап, одарладып кулуннарны менди алыр дээш онза сагыш салып турар. 1952 чылда 84 баш төрээн белерден 84 баш кулуннарны менди доруктурул өстүрген, а бо чылын бүгү төрээн белериниң шупту кулуннарын чидириг чоккa алган.

Эш Серенмаа болза, белер төрүп турар үеде, оларны чаңгыс-чаңгызынга чедир кичээнгейлиг хайгааараар,—ылаңгыя аныяк белер төрүүргe, оларның кулуннары баштай иезин ээп шыдавас болур, ынчангаш оларны хол-биле тудуп эмзирер ужурлуг — деп ол чугаалап турар. Бо чылгычы болза, 1952 чылда 614 күш-хүннерин ажылдап алгаш, 3960 рубльди тыпкан. Чылгы малды эки ажааганы-биле күш-хүнүнге немелде төлевир бир кулунну алган.

«Большевик» колхозтуң хойжузу эш Иргит—колхозтуң хоюн беш чыл хиреде ажаап келген, шээр мал ажаап кадагалаар чорукка ол мергежээн. Ук хойжу чыл бүрүде төрээн хойларның чаш хураганнарын менди өстүрүп келген, ооң ажаалгазында хойларның болгаш хураганнарның күш денгилдези үргүлчү-ле семис шыырак болуп турар. Хойжу Иргит бо чылын төрээн 225 баш хойлардан 225 баш хураганнарны камгалап алган. Хойлар төрүп турар үеде оларны дүне-даа, хүндүс-даа ол дежурныйлап турар.

Колхозчу эш Сундуй—«Большевик» колхозтуң чылгы малын уксааландырар талазы-биле ажылга кызымак чүткүлүн салып турар. Ооң ажаап турары «Дончак» уксаалыг аскырга тускай үскен 15 белер бар.

В. ЧҮЧҮН.

Хүлээлгезин күүсеткеннер

Эрзин районнуң сан килдизиниң колхозтарда, көдээ Советтерде үндүрүг агентизиниң ажылдакчылары онзашкан ажылын эки күүседип турарлар.

«Кызыл сылдыс» колхозта агент эш Мажаа көдээ ажыл-агый үндүрүүн хавырарын хуусаа бетинде—ноябрь 1-де-ле 100 хуу күүсеткен. Бай-Даг сумуда «Чаа орук» колхозта үндүрүг агентизи эш Урту-Назын бүгү чыылдалар талазы-биле хүлээлгезин база күүсеткен.

Ол ышкаш агентилер эштер Долзатмаа, Өлзей, Араптаң олар эки ажылдааннар. Ооң түннелинде районнуң сан килдизи бо чылдың III кварталында планныг даалганы эки күүсеткени дээш 2500 рубль-биле шаннаткан.

Ам районнуң сан килдизи болгаш ооң ажылдакчылары IV кварталдың онаалдаларын чогуур өйүнде, үлегерлиг күүседир дээш улуг сорук кириишкинниг ажылдап турар. Сан ажылдакчылары боттарының аразында социалистиг чарышты калбарткан.

И. ХАЛБАН-ООЛ.

Ада-иелериң хуралынга чүү илерээнил

Танды районнуң Кочетов суурда чеди чыл школазының башкылар коллективиниң чоокта чаа болган ада-ие-биле катышкан хуралынга школаның баштайгы улдунда түннелин көрбүшаан, моон сонгаар өөредилге-кижизидилгелиг ажылды экижидер хемчеглер дугайын чугаалашкан. Бичии уругларны кижизидер черекке ак-сеткилдиг ажылдап турар Балакина, Савин ышкаш башкыларны ада-иелер демдеглеп турган, ылаңгыя 6 «а» класстың башкызы Рыкованың 19 өөреникчилериндир 1 уруг багай демдек алган болган.

Моон-биле кады школаның ажылында улуг четпестер барын хурал илереткен, ылаңгыя 120 өөреникчилериң 28 хуузу багай демдек алган чорук школада кижизидилге ажылының куду деннелдиг болуп турарынга факт болур. Төрелдер комитеди бо аразында кандыг-даа ажыл кылбаан, ада-иелериң талазындан школаның кижизидилге ажылынга киржилгези четпес болбушаан.

Уругларын өөредир хүлээлге турбуже, чамдык ада-иелер харын школадан ырадыксаар, боттарының ажылын кылдыксаар хуу өнчүзүрек чоруктар бар. Маңаа Саражанов, Чарашпай, Огнева олар чижек болур. Болар уругларының өөренир күзели улуг турунда-ла янзы-бүрү аргалар-биле чаңдыра бергеш, оларны школаже келиринге удурланыштыр көгүдүлгени чорудуп турар. Шак ындыг чоруктарга удур колхоз баштаар чери, суур Советди болгаш партия, комсомол организациялары хемчег албайн турары канчап-даа шын эвес.

А. ДОРЖУ.

Ажылчы чон ортузунга идеология ажылының дугайында

Бистиң партиявыстың болгаш совет күрүнениң үндезилекчизи улуг Ленининиң өөредип турары болза: «Күрүне чоннуң медерелдии-биле күштүг болур. Ол, кажан массалар бүгү чүвени билир, бүгү чүвениң дугайын оваарыыр болгаш бүгү чүүлдерже медерелдии-биле барып турар апарганда, күштүг болуп турар».

Ынчангаш бистиң Коммунистиг партиявыс ажылчы чоннуң ортузунга идеология ажылының канчаардаа аажок ужур-дузалыын үнелеп, массаларның политиктиг болгаш культурлуг деннелин бедидеринге үргүлчү сагыш салып келген болгаш салып-даа турар.

Идеология ажылы болза, партияның бирги чергениң хүлээлгези болур, ол ажылды чедир үнелевес чорук партия болгаш күрүнениң эргежыктарынга дуглатынмас чидириг-ни чедирип болур. Социалистиг идеологияның кандыг-даа сулараашкыны буржуаз идеологияның саңдарын күштелдирер дээн ол деп чүвени кажан-даа билип чоруур ужурлуг бис.

Бистиң совет ниитилелде буржуаз идеологияның тергиидээшкининиң ангы талазы-биле сууру чок болгаш туруп-даа шыдавас. Бисте социалистиг идеология тергиидеп турар, ооң бузулбас үндезини марксизм-ленинизм болуп турар. Ындыг болза-даа, бисте буржуаз идеологияның артыышкыннары, хуу өнчүүргек психологияның болгаш моральдың артыышкыннары ам-даа артып калган. Ол артыышкыннар боттары чаягаар өлүп читпестер, олар кончуг дүрген нептерээчел болгаш хөгжүп болурлар, ынчангаш оларга удур шиитпирлиг демиселди чорудар херек дээрзин партияның XIX съездизинге отчёт илеткелинге эш Маленков айыткан.

Коммунистиг партия болза, массаларның иштинге политик-кижизидилгелиг ажылды дыка күштелдирер, коммунистерни болгаш бүгү улусту коммунизмниң тиилетирбес улуг херээнге бүзүрелдиң ёзузунга, партияга болгаш социалистиг Төрээн чуртка кызыгаар чок бердиниишкинге, күш-ажылды коммунистиг ёзу-биле көөрүнге, социалистиг өнчүге камныг болуп, күрүнениң эрге-ажыктарын ханы билириниң ёзузунга, революстуг серемчилелдиң, бистиң чуртувустуң улустарының найыралын быжыглаарының ёзузунга, пролетаржы интернационализмниң ёзузунга кижизидер сорулганы салып турар.

Бистиң сорулгавыс болза, бистиң идеология талазы-биле бүгү хемчеглеривисти, бистиң пропагандавысты, дериниң идей-теоретиктиг утказы болгаш методиктиг деннели бедээн, ынчангаш дыннакчылар өөренип турар материалдарны быжыы-биле шингээдип ап турар апарган. Ындыг болза-даа чамдык политшколаларда болгаш бөлүмнерде четпестер үргүлчүлевишаан, ол четпестер кичээлдериниң идей-политиктиг деннелиниң чавыындан, дыннакчыларның сагылга-чурумунуң кошкаандан, материалдарны өөренирде шээжилээр чорукту ажыглай бээринден, пропагандистер-биле ажылды кошкак тургусканындан илереп турганнар.

Ам партия организацияларының болгаш пропагандистериниң сорулгазы болза, бистиң партиявыстың теориязын болгаш төөгүзүн өөренирде кичээлдериниң идейлиг утказын бедидери, догматизмни болгаш шээжилээр чорукту болдурбазы болуп турар. Партия комитеттери пропагандистериниң ажылынга контрольду тургузуп, оларга боттуг дузаны көргүзүп, марксисчи-ленинчи теорияны боттары өөренип турарларга хайгааралды салып, пропагандистериниң семинарларын доктаамал эрттирип, анаа теоретиктиг болгаш методиктиг айтырыгларны чугаалажып, марксисчи-ленинчи теорияның болгаш методиканың айтырыгларының талазы-биле чогаадыкчы дискуссияны организастаарын хандырып турар ужурлуг.

Ажылчы чон ортузунга чорудар идеология ажылының чугула черин лекция пропагандазы эзлеп турар. Марксисчи-ленинчи теорияга үндезилетиинген бистиң лекцияларывыс болза, совет улустун, ооң иштинде бистиң областың ажылчы чоннарының тургузукчу ажыл-чорудулгазынга делгем перспективаларны ажыдып берип турар. Бисте лекция пропагандазының четпес чүүлү чамдык таварылгаларда ооң ажылагый-биле холбашпайн, практиктиг ажыл-херекчи түннелдерни бербейн турары болур. Лекциялар тыва дылга эвээш номчутунуп турар, олар бүгү номчутунган лекцияларның чүгле 43 хуузу болуп турар. Политиктиг болгаш эртем билиглерин нептередириниң талазы-биле Бүгү-эвилел ниитилелиниң кежигүннери лекцияларны эвээш номчуп турарлар. Областың лекция бюрозу база четпес ажылдап турар.

Ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң херээнге партияның күчүлүг чепсээ болуп, оларны партияның болгаш чазактың салып турар сорулгаларын күүседиринче мобилизастап, оларның политиктиг идепкейин көдүрүп турар бистиң агитациявыс идеология ажылында улуг рольдуг болуп турар.

Бистиң областа 3000 хире агитаторлар санатынып турар. Агитаторларның ажылдап турар чүүлү болза, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязының материалдары, ол сессияга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Маленковтуң илеткели, СЭКП ТК-ның Бир дугаар Секретары эш Хрущёвтуң ТК-ның сентябрь Пленумунга илеткели, партияның болгаш чазактың өскедаа доктаалдарын ажылчы чоннуң мурнунда хүн-бүрүнүң сорулгаларыбиле холбаштырып тургаш тайылбырлаары болуп турар.

Бисте агитмассалыг ажылдың четпестери болза, ооң чамдык таварылгаларда кошкак саңдарлыг болуп, ону областың, районнуң, хоорайның, колхозтуң, бүдүрүлгениң мурнунда ажыл-херектиң боттуг сорулгаларыбиле дүүштүрбейн турарында.

Бистиң политиктиг агитациявыс сорукку, дайынчы болгаш шимчедикчи күштүг болурун чедип алыры эргежок чугула. Бистиң агитаторларывыс ажылчы чоннуң хөй-ниитиниң херээнге бедик медерелдиг болурун хөгжүдеринге, оларны партия болгаш чазактың доктаалдарын, ылаңгыя СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң «ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында» доктаалын күүседиринче мобилизастаар хүлээлгелиглер.

Ажылчы чонга совет кижиниң чаагай чоруунуң дугайында сагыш салыышкын, совет улустуң чечектелиишкининиң дугайында айтырыг бистиң партиявыстың дээди хоойлузу болурун ханызы-биле тайылбырлаар херек.

Агитаторлар совет кижилериниң политиктиг серемчилелин бединдер, сагыш амыр, бот-оожургаар болгаш аазатпай чорукка удур шиитпирлиг демиселди чорудар ужурлуг. Эки ажылдың дуржулгазын көргүзери, ажылдың мурнакчы аргаларын болгаш хевирлерин нептередири, ооңбиле кады чалгаалларны, социалистиг өнчүнү будагдаарларны, социалистиг ниити чуртталга чериниң корум-чурумун үрээрлерни илередири агитаторларның чугула херээ болур.

Бистиң совет парлалгавыс партияның күчүлүг чепсээ болгаш ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң чугула күүлү болур. Солуннар болгаш сеткүүлдер массаларже марксизм-ленинизмниң уламна тиилеп турар идеяларын киирип, ажылчыннарны, колхозчуларны болгаш совет интеллигенцияны коммунистиг тургузуушкуннуң сорулгаларын күүседиринче мобилизастаар.

Партия болгаш чазак совет парлалганың өзүлдезиниң болгаш чечектелиишкининиң дугайында, ооң калбак нептередилгезиниң дугайында могаг чок сагыш салып турар. Ам бистиң чуртувуска янзы-бүрү дылдар кырында 8000 ажыг солуннар, 1500 хире сеткүүлдер болгаш өскеда доктаамал парлалга үнүп турар. Оларның бир угда үнер тиражы он-он миллион кезек чедип турар.

Бистиң областа 4 область болгаш 7 районнар солуннары, «Улуг-Хем» альманах парлатынып үнүп турар. Сөөлгү чылдарда областың ном үндүрер чери марксизм-ленинизмниң классиктериниң элээн хөй чогаалдарын база совет болгаш даштыкы чечен чогаал литературазын болгаш өөредилге номнарын парлап үндүрген. Парлалга ам тыва улустун культуразының болгаш амыдыралының чарылбас кезии болган, ол болза, тыва улустун социалистиг уткашынарлыг, национал хевирлиг культуразын хөгжүдер дугайында партияның болгаш Совет чазактың сагыш салыышкынының түннели болур.

Ам бистиң сорулгавыс болза, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязының шиитпирлерин, ол сессияга эш Маленковтуң чугаазын, РСФСР-ниң Дээди Совединиң сессиязының шиитпирлерин, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң шиитпирлерин бүгү тала-биле пропагандалары, үлетпүрүүр болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларының дуржулгазын чырыдары, шүүмчүлелди болгаш бот-шүүмчүлелди бүгү хемчег-биле хөгжүдери, массабиле харылзааны бүгү хемчег-биле быжыглаары болур.

Парлалга ажыллакчыларының хүлээлгези—парлап турар материалдарның идей-политиктиг болгаш литературлуг деннелин могаг чок бедидери, областың партия организациязынга ооң мурнунга тургустунган сорулгаларны шиитпирлээринге дузалажыры болур.

Областа ном садыглаашкыны база дүрген өүп турар. Бир эвес 1945 чылда 238.600 рубльдиң номнары сатынган болза, 1953 чылдың чүгле баштайгы чартыында безин 1.149.000 рубльдиң номнары садыглатынган. Ооң ыңай областа культураның элээн хөй одаглары база бар. Бисте национал театр, 13 культура бажыннары, 52 клубтар, 15 номчулга бажыннары, 9 кызыл өглер, 40 ажыг массалыг библиотекалар, музей, 60 ажыг турум болгаш көжер кино үндүрер черлер бар.

Бистиң областа социалистиг чаартылгаларны боттандырарының херээнге идеология ажылының ужурдузазы дыка улуг. Бистиң идеология ажылывыстың деннелин партияның XIX съездизиниң партия организацияларының мурнунга тургускан негелделерин эрестиг күүседиринче угландырар ужурлуг бис.

Ф. КУЗЬМИН,
СЭКП обкомунуң лектору.

Чедиишкиннерни быжыглавышаан, четпестерни дарый чайладыр

ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ынай хөгжүдер хемчеглер дугайында СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдыралга-га боттандырары дээш Улуг-Хем районнуң Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери боттарының мурнунда улуг болгаш харыысалгалыг сорулганы салган.

Көдээ ажыл-агыйны улам хөгжүдер чорук болза, бистиң чуртувуста ажылчыннарның, колхозчу тараачыннарның болгаш интеллигентилерниң материалдыг болгаш культурлуг чаагай амыдыралын улам-на экижидер, ынчангаш Коммунистиг партия болгаш Совет чазак көдээ ажыл-агыйны улам бедик чадага көдүреринiң чаа хемчеглерин ажылдап кылган. Ниитиниң малының баш санын дыка өстүрбүшаан, оон продуктулуун көвүдедир, малдың сүткүр, дүккүр болурун чедип алыр; ындыгның төлээзинде, мал чемнериниң курламырын тургузар, эки шынарлыг, чылыг мал кажааларын белеткээр, малдың уксаазын шынаржыдар, мал ажылынга хөй күш кирер ажылдарны механизастаар хемчеглерни амдыгааштан эгелээш боттандырып чорудар.

Тарылга шөлүн калбартыры, тараа культураларының дүжүттүүн бедидери, мал чемнериниң тарылгазын көвүдедири онза чугула сорулга болур. Машина-трактор станциялары болза, социалистиг көдээ ажыл-агыйны хөгжүдеринге онза улуг рольдуг, колхоз тургузуунуң индустриалдыг болгаш материал-техниктиг базазы болур.

Инек мал фермазының эргелекчизи коммунист эш Т. Дугаржап чаа хүлээлгени ап, колхозтуң мыйыстыг бода малының кыштаглаашкынын үлегерлиг чорудары-биле сорулга салып, малдың баш санын өстүрер, оон продуктулуун бедидер дээш чүткүлдүг ажылдап турар.

Калинин аттыг колхоз ниитинин чылгы мал ажылын хөгжүдеринiң күрүне планын — 115,3 хуу, шээр малдың баш санының планын — 107 хуу, хаванны — 140 хуу, кушту — 142 хуу, мыйыстыг бода малды — 93 хуу күүсеткен. Бо чылдын часкы тарылгазының планы — 100 хуу, күрүнеге тараа дужаалдазының планы — 106 хуу, эът дужаалдазының планы — 100 хуу, дүк планы— 225 хуу, малга сиген белеткелиниң планы — 100,5 хуу, силос салыышкыны — 163 хуу, чайгы чер аңдарылгазының планы — 101 хуу, күскү аңгыс чер аңдарылгазының планы — 100 хуу күүсетинген. Моон-биле чергелештир колхоз бүдүрүлгезиниң ажылында хөй четпестер бар, колхоз саар инектерни өстүреринiң планын үүгле 76 хуу күүсеткен болгаш план ёзугаар саар инек бүрүзүнден сүттү чедир саап албайн турар, малдан ап турар продукцияның хемчээли дыка куду.

Малдың янзы-бүрү аарыгларына удур демиселди мал эмчилери, зоотехниктер, чамдык малчыннар база колхоз баштаар чери кошкак чоруткан, ылангыя малдың ажаалгазы чогуур негелдезинге чедир тургустунмайн турган, ынчангаш 17 баш төрүүр инектер ара салган, 23 баш инек кызыраан болгаш төрүтүнген чамдык бызаалар хорамчага таварышкан. Чылгыдан 44 баш белер кызыраан болгаш ара салган, оон-биле чергелештир төрүтүнген чамдык кулуннар өлүп хораан үүл база бар. Эрткен чылда мал эки кажаалар-биле бүрүн хандыртынмаан, инектер доң черге кыштап, ажаалгазы четпес турган, ынчангаш чамдык инектер болгаш белер ара салыр чорукка таварышкан.

Колхозта күш-ажылдың сагылгачуруму кошкак тургустунган, ажыл кылып шыдаар колхозчулардан 60 кижи күш-хүннериниң минимумун күүсетпээн. Колхоз бүдүрүлгезинге ажылдаваан колхозчулар Дойбугаа, Дензинмаа олар хемчег алдырткан. Малдың учёду тодаргай тургустунмайн турар.

Колхозчулар бо чылын картофель, ногаа тарылгазын чорутпаан, колхоз 1953 чылда ниитинин ногаа, картофель болгаш мал чемнериниң тарылгазының планын күүсетпээн, эвээш биче тарытынган картофель, ногаа четче ажаап алдынмаан болгаш оларның чамдыызын мал чиген. Колхозчу малчыннарның амыдырал чуртталгазының дугайында сагыш салдынмайн турар, мал фермаларында чамдык малчыннар оран-бажың-биле хандыртынмаан. Дыттыг-Чыланныгда инек фермазында малчыннар чурттаар бажың чок болуп турар.

Ревизия комиссиязы бодунуң шугуму-биле боттуг ажыл чорутпаин турар, көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үрээр, колхозка ажык чок хуу кижилерни ажылга хөлезилеп киирер ындыг фактылар бар. Райкүүском кежигүнү, коммунист эш Журавлев колхозтуң чериндeн хуу кижилерге сиген кезер черни туразы-биле айтып берип турган.

Колхоз баштаар чери мал фермаларында, ийи хову болгаш тудугнуң бир бригадаларында ажылдап турар колхозчуларны хамаарышкан ажылынга быжыглаарының улуу, харын оларны үргүлчү солуштурар, өске ажылдарга чартыктырар үүл бар.

Колхозтуң мурнунда сонгаарлатынмас сорулга болза, ниитиниң мал ажылында хожудаашкыннарны чайладыр, бүгү чүзүн малдарны өстүреринiң планын күүседир, малдарның продуктулуун бедидер, келир чылдың тарылгазынга бүгү белеткелдерни чогуур хуусаазында доозар. Картофель, ногаа тарылгазын калбартыр болгаш оортан чаагай дүжүт чедип алырының ажылы чорутунган турар. Колхоз мал кыштаглаашкынын үлегерлиг чорудар, тудуг бригадазы бүдүрүлгениң, чуртталга бажыңнарының тудугларының планын күүседир дээш күжениишкинниг ажылдаар. Колхоз баштаар чери болгаш бүгү колхозчулар болза, көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үрээр чоруктар-биле шыңгыы демисежир.

Х. ТЕМБИРЕЛЬ.

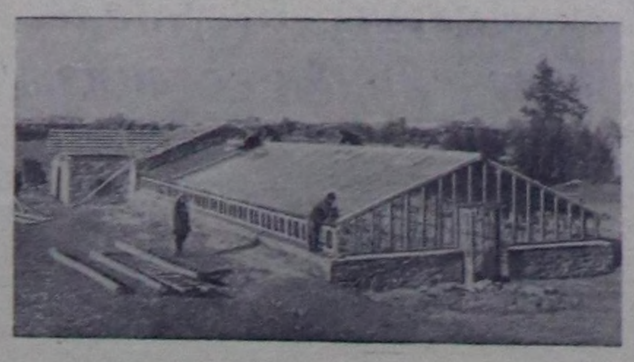

Свердлов область. Арамильский районнуң Свердлов аттыг көдээ ажыл-агый артелинде бус-биле чылдыр теплицаның тудуу дооступ турар. Оон чанында 2000 рамаларлыг парниктер бар.
Чурукта: Свердлов аттыг колхозта теплица тудуушкуну.
Чуруу **А. Граховтуу.** СЭТА-ның пресслишези.

ХЕРЕГЛЕКЧИЛЕРНИҢ НЕГЕЛДЕЗИН ЧӨПТУУ-БИЛЕ ХАНДЫРАР

Каа-Хем районнуң хереглекчилер ниитилелиниң баштаар черинiң отчёт соңгулдалыг хуралынга илерээни болза, садыг ажылдакчылары үүгле бараан саарылгазының планын күүседиринче кол кичээнгей салгаш, хереглекчилерниң өзүп турар материалдыг болгаш культурлуг негелделерин бүрүн хандырарын чугулага көрбейн турар. Харын садыгның чамдык ажылдакчылары бараан саарылгазының планы күүсетингенде чоннуң негелдези бүрүн хандыртынып турар деп шын эвес идеяны удуртулга болдуруп турарлар. Ындыг байдалдың чижээн райпо даргазының отчёду көргүскен. Чамдык чедиишкиннер-биле хөй четпестерни дуглай каарын ол ораладашкан болза-даа хуучулар дидимибиле илереткеннер.

Чоннуң калбак хереглел бараанларын облпотребсоюзтан сөөртүп алыр талазы-биле четпес, харын чоннуң негелдезин өөренип көрбес чоруктуң уламындан негелделиг эвес бараанларны хереглелден артыкка сөөртүп эккээр, оон ол бараан складтарга хөй үениң дургузунда саарылга чок чыдар азы дедир Кызылче сөөртүр үүлдер ховар эвес.

Райпо баштаар чери чурт бүдүрүлгезиниң ажылын сайзырадырынче сонуургал чок, чазаныр черниң, идик даараар черлериниң ажылы баксыраанындан шуут хагдынган.

Көдээ ажыл-агыйның продуктуларын белеткээр талазы-биле онза багай ажылдаан. Белеткелчилерниң ээ-харыысалга чок, арагага хандыыр, хереглел бараанларын танышкөрүш барымдаалап садыглап турганы-биле көдээ ажыл-агый продуктуларын белеткээр планын үүгле 86,5 хуу күүсетинген, оон иштинде картофельди—14 хуу, балыкты—39 хуу, ногаа аймаа шуут чок, ол ышкаш эът, саржаг база чок болуп турар. Оон уламындан хөй-ниитиниң чемненилге черлери сүүзүнүүг чем кылбайн турар.

Райпонуң складында бар бараанларны чогуур үезинде майгыннарже октавайн турарындан чамдык бараанларга үзүктелиишкин болур үүлдер эвээш эвес. Колхозтарга, тудугга хереглетинер соңга шили, шифер, көдээ ажыл-агыйның чепсек херекселдери, колхозчуларга демир оруннар, чунар-демирлер, лампа шили болгаш өске-даа чугула хереглетинип турар үүлдер садыгларда чок болуп турарын демдеглээр херек.

Кооперацияның массалыг ажылын сула чорутканы-биле отчёттуг үениң иштинде үүгле 75 кижини кооперация кежигүнүнге киирип алган ийикпе, районнуң ниити чонунуң 42 хуузу кооперация кежигүнү болуп турар.

Кадрлар-биле ажыл кончуг багай тургустунган, кижилерни шилип алырда ажылдап болур мөзү-шынарын көрбес, таварышкан-на кижилерни ажылга хүлээп ап турар. Үүгле бо чылын 50 кижини ажылга хүлээп алган, 48 кижини ажылдан үндүрген. Оон уламындан чыл эгезинде 62 муң рубль түүнүг өре-самчыгдал турган болза, ам 77.860 рубль түнге четкени анаа-ла таварылга эвес деп үвени райпо баштаар чери, оон даргалары эскерип көөр херек.

Партияның болгаш чазактың совет садыгның ажылын улам сайзырадыр дугайында доктаалын амыдыралга боттандырар дугайында райпо баштаар черинге райкүүскомдан болгаш партия райкомундан боттуг дузаламчыны көргүзери негетинип турар. Ылаңгыя партийжи шыырак кадрлар-биле ол аппаратты быжыглаар, чоннуң доктаамал өзүп турар материалдыг болгаш культурлуг негелделерин үзүктел чок чөп хандырарынче райпонуң ажылын угландырар херек.

М. ШОГЖАЛ.

Садыг ажылын бедик деңнелче

(Редакцияга чагаалардан)

Совет садыгның принцивин хажыдып, амы-хуунуң эрге-ажыынга таарыштыр ажыглаар үүлдер үндезини-биле шын эвес. Ындыг байдалды илереткен чагаалар редакцияга кээп турар.

Барыын-Хемчик районда эш **С. Алеттин** бижип турары болза, райпонуң садыг килдизиниң эргелекчизи эш Толстиков бараанны майгыннарга үлээрде чоннуң хереглелин хандырарынче эвес, бодунуң хуу эрге-ажыынче угландырып турар. Үүл дээрге, эң эки бараанларны бодунуң кадайының ажылдап турары МТС-те магазинче хөйнү чорудуп турар. Ук магазинниң планы 30 муң рубль турда, айда 70 муң чедир саарылгалыг болуп турар. Оон ужурундан чаңгыс магазинге сыңмарлажыр чорукту болдуруп турар. Оон кадайы хөй орулганы ап турар.

Райпонуң төп складында кадайының дуңмазы Чёртековту киирип алган. Өске көдээ майгыннарже чугула хереглелдiң барааннары октатынмайн турар. Ол дугайында дарый хемчег алыры негетинип турар.

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхозта майгын эргелекчизи Анна Ардуна садыгны чогуур шагында ажытпас, келген бараанны таныш-көрүш барымдаалап садар. Колхозка келген 30 эш жилис идикти, 15 эш сапог идикти Шагаан-Арыг хоорайга саткан.

137 рубль өртектиг демир орунну Тараа-Тарыыр деп кижиге 4 килограмм саржагга, 197 рубльге саткан. 48 рубль өртектиг кочалды 58 рубльге садып турар. Колхозчуларның саткан саржааның өртээн чедир төлеп бербес. Чижээ, Эш. Сыгыртаа 1,5 кг. саржаг садарга үүгле 7 рубль төлеп берген. Райпонуң ажылдакчылары садыг килдизиниң эргелекчизи, бухгалтери ол майгыныче бараанны үндүргеш, оон боттары садып алгаш дедир Шагаан-Арыгже эккеп турарлар деп эш **Х. Семис-оол** редакцияга бижип турар.

Школаның оттулар үүлүнче кичээнгей салыр

Тес-Хем районда Калинин аттыг колхозта эге школаның 1953—54 өөредилге чылында оттулар ыяжын белеткеп бээри-биле колхоз баштаар чери школа-биле керээ чарган.

Колхоз баштаар чери 900 кубометр ыяшты белеткээш өөредилге чылы эгелээринге чедир школа чанынга дүжүрүп бээр тургаш, үүгле 100 кубометрни сөөртүп эккелген.

Колхозтуң белеткээн ыяжын школа чанынга дүжүрүп кааида хүлээп алыр деп керээде айыткан турбуже, школа эргелекчизи эш Шаравин колхоз даргазының аксын барымдаалап черге хүлээп алганы канчаптаа таарышпас. Оон ужурундан черде белеткеп каан ыяшты оор ап, машина-машиназы-биле сөөртүп аппарып турар апарган.

Школаның ыяжын керээ ёзугаар четче дүжүрүп бээр дугайында колхоз даргазы эш Чикей сагыш салбайн турар болгаш школа эргелекчизи эш Шаравин кандыг-даа негелде тургуспайн турары шын эвес.

Бир эвес школаның оттулар ыяжын сөөртүп бээр дугайында колхоз баштаар чери дарый хемчег албас болза, школаның өөредилгезинге эрткен өөредилге чылында турган четпестерниң катаптаары чайлаш чок.

Школаны оттулар ыяш-биле долу хандырар дугайында колхоз даргазы эш Чикей болгаш школа эргелекчизи эш Шаравин боттарынга харыысалганы алыры негетинип турар.

К. ЧАМЫЯН.

Дээрбе кылырынга үнген хөренгилер кайнаар барганыл?

Өвүр районунга каш чылдарның дургузунда дээрбе кылырын ораладжып келген-даа, кылыг-даа турган. 1947 чылда Кызыл-Ооруг деп черге 47 муң рубль-биле дээрбени Өвүр райпозу кылдырткан. Оон удаваанда үрелген, база катап 20 муң хире рубль-биле кылдырган. Ону чедир кылбайн, хөй-ниитиниң хөренгизин хей чарыгдап каан. Оон ук дээрбени өске черге кылдыртыр дээш райпо даргазы турган Лаврушкин 50 муң рубль-биле Горньев деп кижиге кылдыртып эгелээн. Ук тудуг база-ла ара соксап каан.

Хөй-ниитиниң хөренгизи ам шуут будулуп барган. Ону харыылап турган удуртукчуларга кандыг-даа хемчег көргүспейн турарын кижи кайгаар чүве тур деп эштер **Т. Сарыг-оол, М. Достай-оол** бижип турарлар.

Агрозоотехника өөредилгезин организастаар

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхозтуң кежигүннериниң агрозоотехника өөредилгези мынчага чедир организастатынмаан.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдыралга чедиишкинниг күүседир төлээде, колхозчуларның агрозоотехника өөредилгезин доп-дораан организастаары чугула.

К. ДАШ-ООЛ.

Улус ажыл-агыйының хөгжүлдезинге— ажылчы чоннуң шыгжавырлары

Ажылчы чоннарның чаагай байдалының улам ынай өзүлдези-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Дээди Совединiн бешки сессиязы 1953 чылда чоннуң салыышкыннарының өзүлдезин 10 миллиард рубльге көрген. Ажылчы чоннарның ажаалга кассаларында шыгжавырларының ниити түнү болза, 1953 чылдың төнчүзүнде 36 миллиард ажыг рубль, азы дайын мурнундаагызынга бодаарга, барыкла беш катап хөй болур.

Ажылчы чоннарның шыгжавыры—ол болза, үүгле күш-ажыл-биле үүткүлдүүнүң эвес, харын оларның материалдыг чедимчелиниң түннели болур, ынчангаш олар боттары хуузунда шыгжавырлары-биле улус ажыл-агыйының эң-не дүрген чечектелиишкининге арганы берип турар. Совет күрүне чондан кирип турар шыгжавырны чурттуң бүдүрүкчү күштериниң хөгжүлдезинге, чаа фабрикаларның, заводтарның, шахталарның тудуушкунунга, көдээ ажыл-агыйның хөгжүлдезинге, чиик үлетпүрнү сайзырадырынга болгаш ажылчы чоннарның культура-амыдырал байдалын экижидеринге угландырып турар. Мынчангаш бистиң чуртувуста он-он миллион хамаатылар күрүненiң күш-ажылчы ажаалга кассазының салыкчылары болуп турарлар. Оон чижээ болза, бистиң областың ажаалга кассаларының ажыл-чорудулгазының түннелиндеи көстүп турар.

ССРЭ-ге карточка системазын солаанының болгаш акша реформазын чорутканының соонда, 1948 чылдың январь 1-ден 1953 чылдың январь 1-ге чедир областың ажаалга кассаларынга салыышкыннар 4,5 катап көвүдээн болгаш салыкчыларның саны 8 катап өскен. 1952 чылдың бирги чартык чылы-биле деңнээрге, 1953 чылдың бирги чартык чылында салыышкыннар 15 хуу, салыкчыларның саны 1100 кижи чедир өзүп көвүдээн. Ажаалга кассаларында салыышкыннар социалистиг тургузуушкунга кайы хире ужур-дузалын бистиң областың ажылчы чоннары медерелдии-биле билип, боттарының шыгжавырларын күзелдии-биле күрүнеге кадагаладып турарлар.

Бистиң чурттуң ажылчы чоннары боттарының шыгжавырларын ажаалга кассаларының кадагалалынга киирип турар. Ынчалза-даа, дыка хөй хамаатылар боттарының шыгжавырларын бажыңнарында кадагалап турарлар. Үүгле хөй түнүг акшаны ажаалга кассазынга шыгжадыр дээр бодалдар бар болуп турар, ол чорук шын эвес. Ажаалга кассалары үүгле хөй түннүг акшаны кадагалалга хүлээп ап турар эвес, харын олар хөй эвес-даа акшаны үргүлчү шыгжап берип, кандыг-бир өртектиг үвени ажылчы чоннарның садып алыр аргазынга дузалажып турар. Совет Эвилелинде ажаалга кассалары үш он ажыг чылдарның дургузунда туруп келген. Миллион-миллион ажылчыннар, албан-хаакчыттар болгаш колхозчулар боттарының акша шыгжавырларын ажаалга кассаларында доктаамал шыгжадып турар. Ажаалга кассалары болза, акша шыгжавырларын кадагалааны дээш хуулар болгаш ойнаашкыннар хевири-биле төлевирни берип турар. Чаңгыс 1952 чылда Тыва автономнуг областың ажаалга кассалары бо талазы-биле 226 муң рубльдиң төлевирин кылган.

Хамаатыларның хуузунда өнчүзүнүң, оларның шыгжавырларының дугайында эргези Совет чурттуң үндезин хоойлузу—ССРЭ-ниң Конституция-биле камгалатынган.

Операцияны чорудуп турар салыкчыларның ылангыя өске-даа кижилерниң дугайында база оларның салыышкыннар талазы-биле счеттарының байдалының дугайында медээлерни ажаалга кассалары чажыт кадагалаар.

Хамааты бүрүзү ажаалга кассазының салыкчызы болуп болур. Салыышкынны бодунуң адынга-даа, азы өске кижиниң адынга-даа киирип болур. Ажаалга кассалары салыышкыннар талазы-биле орулгаларны салыкчыларга төлеп бээр, ол орулгалар бүгү янзы-бүрү үндүрүглерден хостуг.

Ажаалга кассалары болза, элээн каш хевирлериниң салыышкыннарын хүлээп алыр. Салыкчы бүрүзү салыышкынның аңаа эң-не ажыктыг хевирин шилип алыр аргалыг. Салыышкыннар болза, чогуур негелдезинге чедир эң-не нептеренгей болур, ынчангаш чылда 3 хуу орулга салыышкынга төлевир болуп кирер. Дүрген салыышкыннар алды айдан эвээш эвес хуусаалыг хүлээп алдынар. Бо салыышкыннар талазы-биле чылда 5 хуу орулга төлетинер. Алды айлыг шыгжалданың чурумун үрээнде, чылда үш хуу орулга төлетинер.

1942 чылдан бээр чорудуп келген ойнаашкынныг салыышкыннар болза, чоннуң ортузунга улуг нептерээшкин-биле ажыглатынып турар. Бо салыышкыннар талазы-биле орулга болза, хууларның хевири-биле эвес, а ойнаашкыннарның хевири-биле төлетинип турар. Ойнаашкынныг салыышкыннар талазы-биле дугаары бар бүгү салыкчылар аңаа киржир. Счеттарның 1000 дугаар бүрүзүнге-ле 25 ойнаашкыннар тургустунар, оортан бир ойнаашкын—салыышкынның ортумак артыының ийи чүс хуузу хемчээлдиг, ийи ойнаашкыннар — салыышкынның ортумак артыышкыныың чүс хуузу хемчээлдиг, чээрби ийи ойнаашкыннар—50 хуу хемчээлдиг. Бо салыышкын талазы-биле 20 муң рубль хемчээлдиг түннү ойнап ап болур. 1953 чылдың апрель 5-те Таңды районнуң Бай-Хаак суурга болуп эрткен ойнаашкынныг салыышкынның 21 тиражының талазы-биле ойнаашкыннар 50 дугаарларга таварышкан. Ойнаашкынның түнү 5000 рубль болган.

1953 чылдың бирги чартык чылында Тыва автономнуг областың ажаалга кассалары 150 муң ажыг рубльдиң ойнаашкынныг салыышкыннарын чондан хүлээп алган.

Хоорайның ажаалга кассаларының салыкчыларга тыпсып турар бир боттуг артык күштүг үүлү болза, бажың, электри чырыткызының, телофоннуң болгаш оон-даа өскениң хөлезини дээш төлевирлерни олар боттары-биле барып төлевейн, харын ажаалга кассазын дамчыштыр киирип болур. Боттары-биле туда эвес санажылгалар болза—төлевирлер кылырының эң-не эптиг хевири болур, үүл дизе, акша боду-биле төлевирлер киирериниң төлелгени шилчидер арга-бире кылырга аңаа эвээш шаг-ye негетинер.

Шак ындыг операцияларның санынга хамыктың мурнунда, аккредитивтерниң үндүрүп бериишкини болгаш төлевири хамааржыр. Хамааты бүрүзү албанга, курортче, шөлээге, экскурсияга болгаш оондаа өске черже чоруурда, хөй түннүг акшаны бодунга ап чорбас дээш чоруурунуң мурнуу чарыында ол акшаны чоокта турар ажаалга кассазынга шыгжаткаш, оортан аккредитивти алыр ужурлуг. Аккредитивти холга алгаш, ында айытынган акша түнүн ССРЭ-ниң кайы-даа хоорайының азы кайы-даа районунуң ажаалга кассазындан ап болур. Аккредитивтер ат кырында болдуруп турар болгаш ажаалга кассазының ол салыкчызы бе, азы чок бе дээрзи хамаан чокка, хамааржып турар кижиге акшаны үндүрүп бээр.

Ажаалга кассалары болза, чоннуң касса хандырылгазын боттандырбышаан, хөй уругларлыг болгаш ботиелерге күрүне дузаламчызын үндүрүп берип, Кызыл, Туран, Шагаан-Арыг, Чадаана хоорайларга чоннуң үндүрүг төлевирлерин, амы-боттуң эки-тура страхование талазы-биле болгаш өске-даа төлевирлерни хүлээп ап турар.

1953 чылдың бирги кварталында чоннуң акша-хөренгизиниң чылдазының планын ажыр күүсеткен дээш ийи ажаалга кассаларынга «Эң эки ажаалга кассазы» деп ат тывыстынган. Эрзин районнуң ажаалга кассазы (эргелекчизи эш Н. Педоренко) планны 129 хуу, Кызыл хоорайда бирги разрядтың ажаалга кассазы (эргелекчизи эш Осипов) планын бүрүн күүсеткен. 1953 чылдың ийиги кварталында чоннуң акша-хөренги киирилдезиниң планын күүсеткен болгаш ажыр күүсеткени дээш Тес-Хем районнуң төп ажаалга кассазы (эргелекчизи эш Белоусов), Эрзин районнуң бирги разрядтың ажаалга кассазы (контролер эш Сат), Бии-Хем районнуң Өөк суурда ажаалга кассазы (контролер эш Тишенко) «Эң эки ажаалга кассазы» деп атты алганнар. 1953 чылдың бирги кварталында салыышкыннар талазы-биле планны 5 район, а ийиги кварталда 7 районнар күүсеткен.

Чаа-Хөл районнуң төп ажаалга кассазы (эргелекчизи эш Ширап), Сүт-Хөл районнуң төп ажаалга кассазы (эргелекчизи эш Мамышев), Барыын-Хемчик районнуң төп ажаалга кассазы (эргелекчизи эш Кончаков) чоннуң акша-хөренги киирилдезиниң планын күүсетпейн турарын демдеглээр херек. Үстүнде айыткан ажаалга кассалары квартал санында салыышкыннар талазы-биле акша киирилдезин албайн турар.

Бүгү совет хөй-ниитиниң, бирги ээлчегде күрүне чээлизинге болгаш ажаалга кассазының херээнге дузалаар комиссияларның сорулгазы болза, чоннуң шыгжавырларын киирер талазы-биле ажаалга кассаларынга, оларның ажыл-чорудулгазының хөгжүлдезинге идепкейлиг дузалажыр. Улус ажыл-агыйының хөгжүлдезинче чоннуң шыгжавырларының, ажаалга кассаларынга акша шыгжавырларының ажыктыының болгаш артык күштүүнүң база күрүне чээшкиннерин тарадырының ужур-дузазын ажылчы чоннарга калбаа-биле таныштырары чугула. Ажаалга кассаларының күүседип турар операцияларын калбартып чорудар херек. Ол болза, бирги ээлчегде салыкчыларның хүлээлгези болур, ажаалга кассазы оларга кайы хире улуг дузаламчы көргүскенил деп үвени олар боттарының дуржулгазы-биле шагда-ла бүзүрээннер.

М. КАЛИНИН.

„Храбрый“ деп совет суднонуң капитаны Е. И. Заишниковтуң дыңнадыы

«Храбрый» деп суднонуң портту. Мээң командылап турарым «Храбрый» деп совет судно Плимут порттунга рейдиге тургаш, ноябрьның 12-ден 13-че дүнезинде англи шеригниң десант суднозунуң сугга дүшкен далайжыларынга дуза көргүспээн, «Храбрый» деп судно сугга дүшкен далайжыларны прожектор-биле чырыткан, ынчалза-даа оларның амызын камгалап алыр дээш хемчег албаан дээр аянныг медеглел ноябрь 17-де элээн хөй англи солуннарда көстүп келгени менээ билдингир апарган.

Англи солуннарның таратканы ол медеглел сагыштыы-биле кылдынган, база англи болгаш совет далайжыларның аразынга өжөннежилге нептередир дээн сорулгалыы илдендир дээрзин мооң-биле холбаштыр медеглээрин бодумнуң хүлээлгем кылдыр санап турар мен.

Херек кырында байдал мындыг турган: ноябрьның 12-ден 13-че дүнезинде Плимут порттунда рейдиге турган «Храбрый» деп суднога Англияның далай офицерлиг шлюпказы ийи удаа келген, ол суднонуң капитанының дузалакчызынга рейдиге турган англи авиаматканың алды матростарлыг шлюпказы андарлы бергенин дыңнаткан, ынчангаш сугга дүшкен матростардан уштуп алдынган кижи бар ирги бе деп айтырган болган.

Англи офицерге «Храбрый» суднонуң таңныыл албанычың чери андарылган шлюпканы-даа, сугга дүшкен кижилерни-даа көрбээнин медеглээн; «Храбрыйнын» турган районунга судно прожекторлар чыруттпаан, дуза көргүзер дугайында кыйгы дыңналбаан.

Озал-ондакка таварышкан судноларга дузаны совет далайжылар кезээде көргүзүп турары билдингир болгай. Бир эвес бо-даа таварылгада дуза хереглетинген болза, «Храбрый» суднонуң командазы чугаажок дузалаар турган ийик.

Японның профэвилел төлээлериниң парлалга конференциязы

Профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгрезинден келген болгаш ВЦСПС-тиң чалааны-биле Совет Эвилелинге аалдап келген японның профэвилел төлээлериниң парлалга конференциязы ноябрь 20-де Эвилелдер бажыңынга болган. Төлээлериниң составында Японияның профэвилелдериниң улуг катыжышкынарының төлээлекчилери, ол ышкаш Японияның тараачыннар эвилелиниң төлээлекчилери кирип турар. Аалчылар Улуг Октябрьның 36 чыл оюнуң байырлалының күнүнде Кызыл шөлге олурушкан, эртемниң ордузун — Москваның күрүне университединиң чаа бажыңын көргеннер. Төлээлер Сочига чорааш, совет санаторийлер-биле, дыштанылга бажыннары-биле танышканнар.

Японның профэвилел төлээлериниң мурнундан төлээлериниң удуртукчузу, Ниигата префектуразында күрүне демир оруунуң ажылчыннарының профэвилел салбырының күүскомунуң даргазы Мицус Накамура медеглел кылган.

Накамураның чугаалааны: Профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгрезинге киришкен японның төлээлериниң кежигүннерин Октябрь революциязының алдарлыг 36 чыл оюнуң байырлалынга киржири-биле чалааны дээш бистер чүректиң ханызындан өөрүп байырлап турбис.

Совет улустуң — бүгү делегейге быжыг тайбың дээш демисежип, тайбыңның чөленгиижи болуп, коммунизмниң тиилелгезинче чоруп турар чурттуң улузунуң күчүлүг чыскаалын көрдүвүс. Совет ажылчы чоннарның ол күчүлүг чыскаалы америк империализмге удур демиселди чорудуп турар бистерни кызыгаар чок өөртүп, бистерге төнмес батпас күштү киирген.

Совет улустуң тайбынга ынакшылын, тайбыңны камгалаарынче чайгылыш чок күзелин, бузулбас чаңгыс-эвин чыскаалды көргеш, база катап билип алдывыс.

Совет Эвилелинге дөрт неделя болган үевисте социалистиг ниитилелдиң тургузуушкунунда, тайбың тургузуушкуннуң херээнде кайы хире улуг чедиишкиннерни совет улус чедип алганын бис көрдүвүс деп Накамура чугаалаан.

Оон ынай ооң медеглээни: Совет Эвилелиниң хөгжүлдезинде чедиишкиннер магаданчыг. Заводтарны, шахталарны, совхозтарны, колхозтарны, чуртталга бажыңнарының тудуушкунун, Москваның күрүне университедин көрүп танышкаш, ону база катап бүзүредивис. Ол чедиишкиннер чүгле бүгү совет улуска чаагай байдалды берип турар эвес, харын база бүгү делегейде ажылчы чоннарга чаа күштерни болгаш бүзүрелди берип турар.

Совет Эвилелиниң улустары бүгү делегейге тайбыңны кайы хире изин-биле күзеп турарының дугайын бо чорук база-ла херечилеп турар.

Совет Эвилелинге удур Иосиданың чазааның чорудуп турар бүгү пропагандазының меге хоозунунга бис бүзүредивис. Совет Эвилелинге болгаш Кыдат Улус Республикага удур дайынны өскүдерин оралдажып, японның девискээрде 700 ажыг шериг базаларын тургускан америк дайын кыпсыкчыларынга Иосиданың чазаа бараан болуп турар деп Накамура чугаалаан.

Совет парлалганың төлээлекчилериниң хөй санныг айтырыгларынга японның төлээлериниң кежигүннери харыылап, америк эжелелдиң байдалынга туруп алгаш, японның улустуң бодунуң амыдырал эргелери дээш, национал хамаарышпас чорук дээш чорудуп турар демиселиниң дугайын чугаалааннар. Японның ажылчы чоннарның демиселиниң кол угланыышкыны болза, америк шериг базаларын Японияга тургузарынга удур, тараачыннарның черлерин эжелекчилериниң хураап ап турарынга удур шимчээшкин болур. Ол демиселди ажылчын аңгы японның тараачыннар-биле хол-холундан тутунчуп алган чорудуп турар—деп Накамура медеглээн.

Миллион-миллион ажылчы чоннар катышкан, депшилгелиг японның профэвилелдер тайбың дээш, Совет Эвилели-биле болгаш демократтыг лагерьниң өске-даа чурттары-биле найыралдыг харылзааларны тургузары дээш демиселчилериниң мурнуку одуругларында туруп турар. ССРЭ-биле ол харылзааларны тургузары дээш, садыглажылга дээш шимчээшкин хүн бүрүде-ле өзүп турар деп ол чугаалаан.

Японның тараачыннарның аар-берге байдалының болгаш демиселиниң дугайын японның тараачыннар эвилелиниң даргазы Ютака Кубота чугаалаан. Аар үндүрүг-дадывырлар японның тараачыннарны хоозурадып турар. Японның чазак чепсегленишкинге канчаар-даа аажок хөй хөреңгини болгаш көдээ ажыл-агыйга хензиг хөреңгини үндүрүп турар—деп Кубота медеглээн.

Японның болгаш америк монополияларның профэвилелдерде төлээлекчилери болуп турарларның сандарадыкчы ажыл-чорудулгаларынга удур Японияның ажылчын аңгызының чаңгыс-эви дээш демиселдиң дугайын Хоккайдо ортулукта шахтёрларның профэвилел даргазының оралакчызы Кисаку Ватанабе чугаалаан.

Түңнелинде төлээлериниң удуртукчузу Накамура японның төлээлериниң мурнундан профэвилелдериниң үшкү Бүгү-делегей конгрезинин шиитпирлерин долузу-биле деткип турар дугайын медеглээн. Совет Эвилелиниң болгаш Японияның улустарының аразында найыралынга алдар болдурган йөрээлди Накамура салган болгаш тайбынга ынакшылдыг совет улустуң дугайында ылап шыны төлээлериниң кежигүннери Японияга чана бергеш японның ажылчы чоннарга чугаалаар, Японияның ажылчын аңгызының чаңгыс-эви дээш, ажылчын аңгының болгаш тараачыннарның быжыг эвилелин тургузары дээш, японның улустуң хосталгазы дээш, бүгү делегейге тайбың дээш демисежир деп ол медеглээн.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязы

ВЕНА. Ноябрьның 23-те «Дреерпарк» бажыңынга Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязы ажытынган. Ында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүннериндеи аңгыда янзы-бүрү чурттардан хөй санныг аалчылар база олуржуп турар.

Сессияның президиумунда Жолио-Кюри, Жан Лаффит, Мао Дунь, Изабелла Блюм, Эжени Коттон, Пьетро Ненни, Икуо Ояма, Вальтер Фридрих, Илья Эренбург, Николай Тихонов болгаш тайбың камгалалының бүгү делегей шимчээшкининиң өске-даа көскү ажылдакчылары олуржуп турар. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң даргазы профессор Жолио-Кюри тайбың талалакчыларының Австри Чөвүлелиниң даргазы Брандвейнерге сөс берген. Ол сессияның киржикчилеринге Австрияның тайбынга ынакшылдыг депшилгелиг күштериниң мурнундан байыр чедирген.

Ооң соонда Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң даргазы Фредерик Жолио-Кюри чүве чугаалаан.

Жолио-Кюриниң чугаазының соонда, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретары Жан Лаффит Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң мурнундан сессияның хүн айтырыгларының дугайында болгаш комиссиялар тургузар дугайында саналды үндүрген.

Сессия дараазындагы хүн айтырыгларын бадылаан:

1. Бүгүдеге тааржып турар дугуржуушкуннарның аргазы-биле улустар аразының чөрүлдээлерин болгаш конфликтилерин шиитпирлеп таарыштырарынга алдынган турар ужурлуг хөделиишкиннер (корей болгаш герман айтырыгларны таарыштырып шиитпирлээри, водородтуг бомбаны болгаш массалыг узуткаашкынның чепсектериниң өске-даа девирлерин хоругдаары, чепсегленишкиннерни кызырары болгаш оон-даа өске).

2. Тайбың камгалалының Бүгү-делегей ужуражыышкынын чорудар дугайында санал.

Сессия үш комиссияларны тургузар деп шиитпирни бадылаан:

хүн айтырыының бирги пунктузунга хамаарышкан саналдарны чугаалажып көөр политиктиг комиссияны, хүн айтырыының ийиги пунктузунга хамаарышкан саналдарны чугаалажып көөр организастыг комиссияны, база 1954 чылга хамаарыштыр Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң көрүп турары культура талазы-биле янзы-бүрү хемчеглерни чугаалажып көөр культура айтырыгларының талазы-биле комиссияны тургускан.

(СЭТА).

Францияның национал хуралында даштыкы политика талазы-биле саналдар

ПАРИЖ. Ноябрьның 20-де Францияның национал хуралында чазактың даштыкы политиказының айтырыгларының талазы-биле саналдар үргүлчүлээн. Чазактың «европа» политиказы дээр чүвезин деткиир дугайында медеглел кылган радикалдар Морис Форнуң болгаш Де Фелистиң саналдарының соонда «республиканчы болгаш социал хөделиишкин» бөлүүнүң кежигүнү генерал Бийот сөс алган.

Ол «Европа катыжыышкынының» политиказын чуртту национал хамаарышпас чоруктан шуут ойталаарынче чедирерин күзеп турар «согур бюрократияның» өлүмнүг политиказы-дыр деп адаан. «Бир эвес Франция бодунуң политиказын чорутпас оолза, ол ужур-утка чок музей болу бээр» деп ол чугаалаан. Даштыкы херектер министри Жорж Бидога хамаарыштыр оратор: «Бир эвес силернин төлевилелдиннер хүлээп алдынган турган чүве болза, силер Францияның сөөлгү төлээлекчизи оолу берген турар ийик силер» деп чугаалаан.

Лустано-Лако («хамаарышпас тараачын бөлүк») Францияны немец шериглериниң эзлеп чагырарының перспективаларын ажыдып турар париж керээзинде кирген түүлдер тайбың үеде удурланыышкын шимчээшкининиң бүгү киржикчилеринге торамчылал болурун медеглээн.

«Социал хөделиишкининиң республиканчы эвилелиниң» кежигүнү генерал Де Монсабер «Европа армиязының» талалакчылары Европаның камгалалы деп алгаш, «Франция-ның камгалалынга каража чедирерин» күзеп турарлар дээрзин көргүскен.

«Совет айыылдың» дугайында чылча-шаптырган чылдактар-биле «Европа армиязын» тургузар чоруктгу шынзыктырарынче угланган болган. Бидо париж керээзинге «немелде протоколдар» дээр чүвелерни деткээн, ооң сөзү-биле алырга, оларны «сонгу атлантика эвилелиниң чөвүлели түүлдүг деп көрген» болуп турар.

Бидо оон ынай француз-совет керээ күштүг болуп арттар, ынчалзадаа Франция «атлантика эл-сеткил катыштырылгазын үрээринден ойталап турар» деп чугаалаан.

(СЭТА).

Кыдат Улус Республика биле КУДР-ның аразынга экономиктиг болгаш культурлуг кады ажылдажылганың дугайында дугуржулгага ат салганы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Ноябрьның 23-те Кыдат Улус Республика биле Корей Улус-Демократтыг Республиканың аразынга экономиктиг болгаш культурлуг кады ажылдажылганың дугайында дугуржулгага Пекинге ат салган. Кыдат болгаш корей улустарның аразында чаңгыл болган, ханызы-биле найыралдыг харылзааларны быжыглаар болгаш хөгжүдер сорулгалыг шак ол дугуржулгага чөшпээрежилге ёзузунга эрткен найыралдыг чугаалажыышкыннарның түңнелинде ат салдынган.

Дугуржулгага: Кыдаттың мурнундан күрүнениң административтиг чөвүлелиниң премьери болгаш Улустуң Төп чазааның даштыкы херектер министри Чжоу Энь-лай, Кореяның мурнундан — Корей Улус-Демократтыг Республиканың министрлер кабинединиң даргазы Ким Ир Сен ат салган.

(СЭТА).

КУДР-ның министрлер кабинединиң доктаалы

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агентилели ноябрьның 22-де Канвон можунуң чонунуң амыдырал байдалын экижидер дугайында Корей Улус-Демократтыг Республиканың министрлер кабинединиң доктаалын дамчыткан.

Америк чепсектиг интервентилерге удур ада-чурттуң хосталгалыг дайынының үш чылдарының дургузунда Канвон можузу өске можуларга көөрде тулчуушкуннарга үр үениң иштинде туруп келгениниң кадыгдошкун бомбалатырыышкынга, далайдан боолатырыышкыннарга база бактериологтуг чепсектиң хоралыг чоруунга таваржып турганын доктаалда чугаалап турар. Ол можунуң чонунуң таварышканы аар-бергелерни барымдалааш, министрлер кабинеди чоннуң амыдырал байдалын экижидериниң талазы-биле соңгаарлатынмас хемчеглериниң калбак программазын чогаадып кылган. 1954 чылда улус хереглелиниң бараанларының үндүрүлгезин улгатырар сорулга-биле можуга аъш-чем болгаш пөс-таавы бүдүрүлгелериниң тудуунга база химиктиг удобрениелер болгаш көдээ ажыл-агый херекселдериниң заводтарын катап тургузарынга 100 миллион воннуу берип турар.

Тудуг материалдарын база дыка хөйнү үндүрерин доктаалда көрүп турар. Можунуң көдээ ажыл-агыйын көдүрериниң талазы-биле хемчеглериниң системазы айытынган. Чоокку үениң иштинде чаа күрүне ажыл-агыйлары, мал ажылының фермалары, аът-прокат станциязы тургустунган турар, а ол ышкаш көдээ ажыл-агыйның үрегдетирген участоктарының катап тургузуушкуну доозулган турар. Күрүнениң мал ажыл фермаларының элээн хөй санныг ажылчын малдарын чазак чиик өртек-биле тараачыннарга садар апаар. Бажыннар тудуп, мал тыптынып алыры-биле тараачыннар банкызы узун хуусаалыг чээлилерни тараачыннарга берип турар.

(СЭТА).

Австрияда чуртталга тудуушкунунга акшаландырылганың кызырылганы

ВЕНА. «Бажың хөлезилекчилериниң эргелерин камгалаар катыжыышкынның» удуртукчуларының чагаазын демократтыг парлалгалар парлааннар. Ол чагааны Австрияның парламентизиниң фракцияларынче чоруткан

Ол чагаада чуртталга тудуушкунун акшаландырар чорукту кызырганынга удурланыышкынны илередип турар. 1954 чылдың бюджединиң төлевилелинде чуртталга тудуушкунунуң акшаландырыышкынын ийи катап кызырарын баш удур көрүп турар.

(СЭТА).

Грециянның көдээ ажыл-агыйының буураашкыны

СОФИЯ. Болгарияның телеграф агентилелиниң дамчытканы болза:

Грециянның «Неа» деп солуну Грецияда көдээ ажыл-агыйның буураашкынының чылдагааннарын көргүскен түүлдү парлаан.

Грециянның тарылга шөлүнүң түгле алдының бир кезии өдек-биле азы химиктиг удобрениелер-биле чемишитинип турарын ол солун демделеп турар. Грецияда туруп турар 1312 муң көдээ ажыл-агыйларның иштинден түгле 21 муң ажыл-агыйларның черинде машиналар ажылдап турар. Сөөлгү тодаргай медээлер ёзугаар алырга, Грецияда андазыннар бүдүрүлдези 1949 чылда 50 муң турганындан 1952 чылда 2 муң чедир кызырылган.

Даштыкыдан көдээ ажыл-агый деримелдерин сөөрттүп киирери дыка кызырылган.

Сөөлгү чылдарның дургузунда Грециянның мал ажылының база дыка буурап турарының дугайын ол солунда медээлеп турар.

(СЭТА).

Хөй-ниитиниң негелдези-биле

ПАРИЖ. «Юманите» солуннуң медээлеп турары болза, «күрүненің айыыл чок чоруунга халдаашкын кылган» деп буруудатыргаш карабажыңга хоругдатырган 9 демократтарны Алжирниң апелляционнуг судунуң истелге палатазы хөй-ниитиниң негелдези-биле хостап үндүрген. Хостатырганнарның аразында Алжирниң компартиязының ТК-зының кежигүнү Абдельхамил Будьаф, француз солдаттар Клод Локонт, Зампийи Воше болгаш өскелер-даа бар.

(СЭТА).

Күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязының чиңгине секретары Бенуа Фрашонну тудуп хоругдааны

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң дамчыдып турары ёзугаар алырга, Францияның күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязының чиңгине секретарларының бирээзи Бенуа Фрашон ноябрь 22-де туттуруп хоругдатырган. Ону «күрүненің иштики айыыл чок чоруунга кыжанып турган» деп буруудадып турар.

(СЭТА).

ССРЭ-биле болгаш улус демократиязының чурттары-биле садыглажыр дээш Чилиниң хөй-ниитизиниң негелдери

БУЭНОС-АЙРЕС. Делегейниң бүгү чурттары-биле, ооң иштинде Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязының чурттары-биле садыг харылзааларын доктаадып тургузар дээш шимчээшкин Чилиде калбарып турар. Ам үеде чурттуң туруп турары аар-берге экономиктиг байдалдан уштунуп алырының аргазы ында болуп турар деп чүвени Чилиниң хөй-ниитизи көрүп турар.

«Эль Сигло» деп Чили солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, мурнунда Чилиниң камгалал министри турган Карлос Вергара Монтеро, Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязының чурттарынга үр үенин иштинде чоруп чорааш ээп чана бергенде болган парлалга конференциязынга демократтыг лагерьниң чурттары-биле садыгның Чилиге чугула ажыктыын болгаш ол талазы-биле калбак аргаларның барын айыткан.

Чилиниң тайбың камгалалының национал комитеди ноябрьның 17-де бүгү чурттар-биле хостуг болгаш дең эргелиг садыглажыышкын дээш, даштыкы садыг талазы-биле бодунуң хамаарышпас эргезин боттандырар эргени Чилиге бербейн турар Катышкан Штаттар-биле шериг дугуржулгазын күш чок болдурары дээш ат бижидиишкиннерин чыырының талазы-биле кампанияны эгелээн.

(СЭТА).

Греция́да болгаш Австрияда өртектер улгадыышкыны

Чуртта аъш-чем өртээниң өзүлдезинин дугайын грек солуннар медээлеп турар. «Мессаже датен» солун медээ парлаан, ында көстүп турары болза, массалыг хереглелдин бараанларының өртээ бо чылдың октябрьда үш катап улгаткан, а ноябрьның баштайгы он хүннериниң дургузунда ийи катап улгаткан.

Австрияда калбак хереглелдин бараанларының өртээ улгадып турар. «Дер Абенд» солуннуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, чуртта янзы-бүрү пөс-таавы кылыгларының өртектери сөөлгү үениң дургузунда 10—12 хуу улгаткан.

(СЭТА).

Совет улус-биле найырал дээш

РИМ. «Унита» солуннуң медээлеп турарын ёзугаар алырга, ноябрь 21-ден эгелеп бүгү Италияга «Итали херээженнерниң совет улус-биле найыралының неделязы» эгелээн. Ук неделяны итали-совет найыралдың айын холбаштыр итали херээженнерниң эвилелиниң болгаш «Италия—ССРЭ» ниитилелдиң эгелекчи саналын ёзугаар эрттирип турар.

Неделяның дургузунда хөй санныг конференцияларны, митингилерни болгаш хуралдарны организастап эрттирер, кино чуруктарны үндүрер болгаш кежээлерни эрттирген турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы М. Н. ЛЮНДУП.

1954 чылда

„ШЫН“ СОЛУННУҢ

чагыдылгазын хүлээп ап турар.

Чагыдылганы „Союзпечатьтың“ Кызыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзааның салбырлары болгаш агентилери, почтальоннар, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде база өөредилге черлеринде чагыдылга талазы-биле хөй-ниити төлээлекчилери хүлээп ап турар.

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:

12 айда—52 рубль 20 копеек.
6 айда—26 рубль 10 копеек.
3 айда—13 рубль 05 копеек.

Неделяда 5 үнер.

Мооң-биле кады областың:

„Тувинская правда“, „Тываның аныяктары—„Молодежь Тувы“, „Сылдысчыгаш“

солуннарының чагыдылгаларын база хүлээп ап турар.

КИЖИ БҮРҮЗҮ ЧАГЫДЫЛГАЛЫГ ТУРАРЫНЧЕ! СОЛУННАРНЫ ЧОГУУР ӨЙҮНДЕ ЧАГЫДАРЫНЧЕ ДАЛАЖЫҢАР!

„Союзпечать“.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3— 62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчы эвилели, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88. харыысалгалыг секретарьның 3—68, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, улетпур болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 4—98, иштики информация, бухгалтериянын—3—65.

ТСО2656. Культура эргелелиниң типографиязы